

211
DR. GÖBEL JÓZSEF:

Pest-Budától máig **Személyzeti keretek**

A Buda, Pest és Óbuda városokból alakítandó új Budapest főváros közigazgatásának szervezése nagyon gyors ütemben kezdődött. Az 1872 év végével megalkotott fővárosi törvény végrehajtására már 1873 január elején létrehoztak egy külön „bizottmányt”. Ez a 34 tagú bizottmány a fővárosi új közigazgatást megalapozó javaslatait hetek alatt elkészítette. A három város képviselőtestületének közös közgyűlése 1873. március 20-án és 24-én a pesti vigadó nagytermében tartott ülésein megvitatta és elfogadta a *budapesti 9 választókerület és 10 közigazgatási kerület* múltkor röviden ismertetett tervét.

A tíz kerület beosztása a *lakosság arányosságára* törekedett. Ennek megfelelően hat kerület népessége akkor, 1873-ban 23—29 ezer fő között mozgott. Ennél magasabb számot mutatott három pesti kerületé (Erzsébet- és Józsefváros 50—50, Terézváros 45 ezer), míg az akkori új Kőbánya még csak 6 ezer főt foglalt magába.

A *területek* már sokkalta nagyobb eltéréseket tüntettek fel. A budai I. kerület vezette a sort a maga 58 km²-ével. A pesti X. kerület (Kőbánya) 41 km²-re terjedt, a budai III. kerület 34 km²-re. A kerületek fele 5—14 km²-t ért el, a VIII. kerület (Józsefváros) csupán 3 km²-t, a IV. kerület (Belváros) pedig mindössze 1 km²-t. Erősen megnyilvánult a kerületek belső, illetve külső területi jellege ennek megfelelően a beépítettség módjában, az emeletes házak számában is.

A kerületi beosztásokat gyorsan és közmegegyezésre sikerült rendezni. Az 1873. április 7-i — immár harmadik — közös közgyűlésen Havas Ignác, a főváros egyesítésének miniszteri biztosa azt közölte, hogy a budapesti kerületek kialakításához a belügyminiszter is hozzájárulását adta. (A belügyminiszteri székben — az év március eleje óta — éppen a fővárosi törvény azelőtti képviselőházi előadója, gróf Szapáry Gyula, a fővárosi ügyek jó ismerője ült.) Változatlan is maradt a fővárosi kerületi beosztás sok évtizeden át, egészen 1930. év kezdetéig.

Nehezebb kérdésként jelentkezett a budapesti új közigazgatás *személyzeti keretének, létszámának* megszabása.

A fővárosi közigazgatás személyzetének kialakításánál érezhetően a takarékosagra törekedett a 34-es bizottmány. Célul tűzték ki, hogy az új Budapest közigazgatása kevesebb legyen a három város addigi létszámánál.

Száz évvel ezelőtt, amikor még külön-külön működött a három városigazgatás, a szorosán vett közigazgatási (fogalmazói) vezető személyzet a következő létszámokat mutatta:

Budán volt 1 polgármester, 5 tanácsstag, 1 főjegyző, 3 jegyző, 7 egyéb fogalmazói személyzet;

Óbudán 1 polgármester, 4 tanácsnok, 1 főjegyző, 1 közgyám;

Pesten 1 fő- és 1 alpolgármester, 7 tanácsnok, 1 főjegyző, 9 jegyző, 10 tollnok, 12 adóhivatali fogalmazó, ill. gyakornok.

Együtt a három városnál működött tehát 3 polgármester (ill. főpolgármester), 1 alpolgármester, 16 tanácsnok, 3 főjegyző, 12 jegyző és 30 egyéb fogalmazási kari személy, vagyis együttvéve 65 fő. Ezzel szemben az egyesített főváros részére az indulásnál szerveztek: 1 polgármesteri, 2 alpolgármesteri, 10 tanácsnoki, 1 főjegyzői, 13 jegyzői és 27 egyéb fogalmazási kari állást, azaz mindössze 54 tisztséghelyet.

Kétségkívül fokozta a takarékoság hajszolását az éppen az időben, 1873 május elején az osztrák—magyar monarchiában kirobbant gazdasági válság, az ennek nyomán fakadt ijedelem, komoly pénzsűke. Nyilván e súlyos időknek tulajdonítható, hogy a tervezett állások közül többet betöltetlenül hagytak: